

2011-01-20

Josefin Larnemark, informatör bildningsförvaltningen
Fanny Thyberg, vikarierande miljösamordnare

Dnr 2009.69/629

RAPPORT FÖR PROJEKTET FRISKA BARN PÅ SÄKRA SKOLVÄGAR

Skolreceptan - Hallersruds skola

Beskrivning av skolan

På skolan går barn i årskurs F-6, antalet elever är cirka 165 stycken. Inom skolans lokaler finns även möjlighet till fritidsverksamhet för de barn som önskar. Undervisning i idrott, slöjd, hantverkskap och språk sker på Hammaröskolans skola, vilken ligger cirka 1,5 kilometer bort. År 1-3 har dessa lektioner direkt på morgonen, och åker buss tillbaka till Hallersrud Från och med år 4 går eller cyklar barnen själva fram och tillbaka dit.

Skolan ligger i ett till största delen lantligt läge, med bostadsbebyggelse. Inga större vägar går i direkt anslutning till skolan, på vägen utanför skolan är begränsad till 30 km/h.

Resor till och från skolan i dagsläget

Från och med det att barnen börjar år 4 bedöms barnen för att själva cykla till skolan. En stor del av eleverna bor i områdena Rud, Takene och Tynäs och har skolskjuts.

Upplevda problem

Rapporterade olyckor i skolans område sedan 2005 skedd och där ungdomar varit inblandade är följande:

- 12-årig pojke som cyklade till skolan på Bråte "furyle" och fick för mycket vikt bakåt varvid sig med höger arm och fick handledsfraktur. Olyckan skedde på väg till skolan.

Övriga trafikmiljöproblem som rapporterats från skolan är:

- Runt halv åtta-tio på morgonen, då trafiken är problematisk vid skolans parkering.
- Föräldrar som kör för fort omkring skolan.
- Övergången från Torpvägen till Hallersrudsvägen.
- Hallersrudsvägen mellan Torp och skolan uppåt.

Åtgärder

- Samtal med elever och föräldrar om hur de upplever resan till skolan.
- Sammanställa de åsikter/förslag som kommit till oss om hur skolvägarna uppfattas av de olika parterna.
- Avlämningsplats för föräldrar som skjutsar sina barn till skolan.
- Se över vilka åtgärder som kan göras vid vägen.
- Iordningställs en personalparkering.

Hur har jag tagit mig till skolan?

	Måndag		Tisdag		Onsdag		Torsdag		Fredag	
	Till skolan	Från skolan	Till skolan	Från skolan	Till skolan	Från skolan	Till skolan	Från skolan	Till skolan	Från skolan
Vecka										
Vecka										
Vecka										
Vecka										

Jag heter: .....

Jag går i klass: ..... **på** ..... **skolan**

Fyll i veckan till vänster – tävlingen om vilken klass som går och cyklar mest till skolan pågår i fyra veckor! Fortsätt sedan och fyll i ditt namn, vilken skola och klass du går i på de streckade raderna här ovanför.

- Sätt ett G i rutan eller rita en streck.
- Skriv C i rutan om du har cyklat till skolan.
- Skriv B om du har blivit skjutsad i buss.

När du har fyllt i alla rutor varje dag i fyra veckor räknade så kommer den klass som har g

HJÄLP DIN KLASS ATT VINNA CYKELTÄVLINGEN

Så här går eller cyklar du till Götetorps skola

KARTA ÖVER CYKELVÄGAR

Gå & cykla till skolan

TIPS TILL ELEVER, FÖRÄLDRAR OCH MEDARBETARE I HAMMARÖ KOMMUN

Idag finns en tydlig trend att andelen barn som skjutsas till och från skolan ökar. Det stora trafikflödet utanför skolorna detta resulterar i ger tre problem för oss kring: hälsa, miljö och trafiksäkerhet. Hammarö kommun arbetar för att fler barn, föräldrar och medarbetare ska gå eller cykla till skolan.

till skolan? Be din lärare att få en ratt er klass ska delta i tävlingen!

vara med och tävla om fina priser?

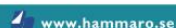
Be er lärare om tävlingsblanketter att fylla i. Fyll i rutor varje dag i fyra veckor så lämnar du lappen till klassens läppar till Josefin Larnemark. När du har fyllt i alla rutor räknade så kommer den klass som har gått och cyklat mest till skolan att vinna ett fint pris.

Skicka in blanketterna till skolan eller på surfa in på www.hammaro.se/cykel.

www.hammaro.se

Gå & cykla till skolan

TIPS TILL ELEVER, FÖRÄLDRAR OCH
MEDARBETARE I HAMMARÖ KOMMUN

www.hammaro.se

RAPPORT FÖR PROJEKTET FRISKA BARN PÅ SÄKRA SKOLVÄGAR

Inledning

Allt fler barn skjutsas till skolan, vilket skapar en farlig trafiksituation runt skolorna. Detta resulterar i att fler föräldrar väljer att skjutsa sina barn vilket leder till att trafikmiljön försämras ytterligare och en ond cirkel skapas. Utöver trafikfaran runt skolorna blir resultatet av skjutsandet att barnens hälsa försämras då de rör på sig mindre, samt att utsläppen av miljö- och hälsofarliga ämnen i barnens närmiljö ökar. Genom en ökad kunskap och attityd- och beteendepåverkan kan förhoppningsvis fler barn gå eller cykla till skolan.

Syfte

Projektet har tre huvudsakliga syften:

- Förbättrad hälsa och fysiskt välbefinnande bland barnen.
- Förbättrad trafikmiljö i barnens skolmiljö samt längs deras skolvägar.
- Förbättrad miljö i anslutning till skolorna.

Mål

Målsättningen är att efter avslutat projekt ska arbetat ha resulterat i att:

- Fler barn ska gå och cykla till skolan.
- Öka kunskapen om sambandet mellan resor, miljö och hälsa, samt trafikmedvetenheten hos skolbarn och föräldrar.
- Trafikmiljön vid skolorna och längs skolvägen ska upplevas som förbättrad av barn och föräldrar.

Målgrupp

Målgruppen valdes då eleverna anses vara trafikmogna vid ungefär 10-års ålder. Äldre elever antas redan etablerat ett trafikbeteende. Föräldrar och lärare är viktiga målgrupper eftersom de är elevernas förebilder. ”Barnen gör inte som de vuxna säger utan de gör som de vuxna gör” – allas beteende är lika viktigt!

- Elever i årskurs 4-6
- Föräldrar
- Lärare och övrig skolpersonal

Metod

Styrgruppen i projektet med deltagare från kommunstyrelsens kontor, bildningsförvaltningen och serviceförvaltningen valde att arbeta utifrån SUMO (system för utvärdering av mobilitetsprojekt). Det är Trafikverkets system för planering, uppföljning och utvärdering av projekt som genom ”mjuka åtgärder”, såsom organisatoriska rutiner eller informations- och kunskapshöjande aktiviteter eller kommunikation, vill påverka attityder och beteende.

SUMO: s modell bedömdes vara den bästa att använda för utvärdering i de fall då traditionella fysiska åtgärder kombineras med tidig samverkan med brukarna och information. Det fanns inga andra aktuella metoder, alternativet hade varit att utarbeta en egen modell. Detta bedömdes ta för lång tid.

SUMO kan användas i både för- och efterstudier. Styrgruppen valde att arbeta med systemets analysnivåer redan i projektstarten för att tidigt kunna styra projektet mot rätt målgrupp och rätt metod för påverkan.

Utvärdering

I projektets uppstartsfas så beslutades relevanta analysnivåer enligt SUMO. Dessa var sedan vägledande för vilka aktiviteter som genomfördes under projektets gång. Vid utvärdering av projektets måluppfyllelse valde styrgruppen att komplettera de faktiska resultaten i form av genomförda aktiviteter med en enkät till lärare. Detta gjordes för att vi skulle kunna utvärdera de ”mjuka åtgärderna” såsom kännedom om projektet, upplevelse av projektet, spridning och kvarvarande effekter. Urvalet i enkäten var totalt 100 lärare från förskoleklass till och med år nio. Projektets ursprungliga målgrupp var lärare år 4-6 men eftersom arbetet spred sig i samband med tävlingen så valde vi att inte utesluta någon årskurs då vi ansåg att det skulle motverka projektets positiva syfte. Av de 100 lärare som fick enkäten på e-post hade 50 av dem klasser som deltog i cykeltävlingen. Resterande 50 var slumpmässigt utvalda bland de drygt 150 lärare som inte deltog i tävlingen. Totalt skickades alltså enkäten ut till 50 % av personalen i förskoleklass till och med år 9. Enkäten skickades ut per e-post och lärarna gavs tre veckor att svara. Efter ungefär halva tiden skickades en påminnelse ut. Slutlig svarsfrekvens blev 59 %.

Analysnivåer enligt SUMO

• Nyttiga prestationer

1. Information till lärare år 4-6 har gjorts i samband med terminsstart HT-10.
  - Information har getts när projektet har förankrats i rektorsgruppen. Rektorerna har sedan fått i uppdrag att förmedla vidare informationen till sin personal i skolan.
  - Projektet har presentats på www.hammaro.se med nyheter och en egen webbsida: www.hammaro.se/cykla. Dessa sidor med filer har varit tillgängliga för alla besökare på webben.
  - Informationsmaterial i form av foldrar, skolreseplaner, cykelkartor, tävlingsmaterial, affischer och PowerPoint-presentationer har presenterats på webben och skickats ut.

Målet är uppnått, information har löpande getts till lärare år 4-6 HT-10.

2. Information ges på föräldramöten under HT-10.
  - Av de som svarat på enkäten anger 50 % att de inte har förmedlat information på föräldramöten.
  - 33 % anger att de har informerat på föräldramöten.

Målet är inte uppnått, styrgruppen tillhandahöll presentationsmaterial för lärarna att använda på föräldramöten och erbjöd att närvara vid informationstillfällen. Varje rektorsenhet valde att hantera arbetet på olika sätt vilket gjorde att en del riktade sig enbart till eleverna.

3. Trafikdag ordnas på skolor år 4-6 under HT-10.
  - Budget har inte funnits för detta men är ett framtida alternativ för att vidareutveckla arbetet.

Målet är inte uppnått, resurser har inte funnits för att anordna en trafikdag då projektet ska rymmas inom ordinarie budget.

4. Lektioner om sambandet mellan resor, miljö och hälsa, samt trafikmedvetenheten hålls i klasser under HT-10.
  - 70 % av de som svarat på enkäten anger att de på något sätt har inkluderat några av momenten i undervisningen.

Målet är uppnått, det är bra att så många lärare anger att de håller lektioner om trafikmedvetenhet. Flera respondenter poängterar dock att det inte nödvändigtvis har varit med materialet som har tagits fram genom detta projekt. Det viktigaste är dock att informationen har förmedlats till elever på något sätt.

5. Gå/cykla-utmaning mellan klasserna i år 4-6 genomförs under HT-10.
  - Tävligen genomfördes under höstterminen, under fyra valfria veckor från september till och med november 2010.
  - Av totalt 84 klasser så deltog 26 klasser, alltså 31 % totalt.
  - Av de klasser som valde att delta så var 2 förskoleklass, 1 årskurs ett, 3 årskurs två, 3 årskurs tre, 5 årskurs fyra, 5 årskurs fem, 6 årskurs sex och 1 årskurs åtta.
  - Totalt deltog 481 elever av 1 895 möjliga, alltså 25 %.
  - Deltagarna kunde totalt få 40 poäng (fyra veckor har tjugo skoldagar och därmed fyrtio resor till och från skolan). Snittet på samtliga deltagande klasser var 32.
  - Ingen deltagande klass hade ett snitt under 20, vilket innebar att hälften av de deltagande klassernas resor har skett till fots eller via cykel.

Målet är uppnått, tävlingen är genomförd och pris har delats ut. Prisutdelningen uppmärksammades bland annat av VF, KHaktuellt och P4 Värmland.

• **Kännedom om mobilitetsprojektet:**

6. 100 % av lärarna år 4-6 känner till projektet
  - Av de lärare som svarat på enkäten så har 82 % angett att de känner till projektet.

Målet är inte uppnått, även om 82 % är ett bra resultat så har vi inte uppnått målet. Kännedomen varierar mellan rektorsenheterna och årskurserna.

-
7. Minst 75 % av elever och föräldrar känner till projektet.
- 57 % av lärarna upplever att eleverna känner till projektet.
  - 51 % av lärarna som har svarat på enkäten upplever att föräldrarna känner till projektet.

Målet är inte uppnått, resultaten baseras på lärarnas upplevelse av kännedomen hos föräldrar och elever. Lärarna har tagit ställning till huruvida de har informerat om arbetet eller inte. Det finns möjligheter att elever och föräldrar kan ha mottagit informationen på annat sätt, exempelvis via www.hammaro.se eller fronter.

- **Användningsgrad av mobilitetstjänster:**

8. Minst 70 % av föräldrarna har deltagit i information på föräldramöten.
- 33 % av lärarna som har svarat på enkäten anger att de har informerat på föräldramöten.

Målet är inte uppnått, 50 % av lärarna som har svarat på enkäten anger att de inte har informerat om arbetet på föräldramöten. Vi kan också anta att alla föräldrar inte deltar på föräldramöten vilket gör att siffran 70 % inte har uppnåtts.

9. Minst 95 % av eleverna har deltagit i undervisningen.
- 70 % av lärarna som svarat på enkäten anger att de har inkluderat ämnet i undervisningen.

Målet är inte uppnått, det råder allmän skolplikt i Sverige och arbetet har genomförts under en hösttermin då man kan anta att så många inte är på semester. Sjukfrånvaron har heller inte varit så hög vilket gör att i de klasser där läraren har inkluderat ämnet i undervisningen så har troligtvis minst 95 % av eleverna deltagit i undervisningen. Målet är dock formulerat som att minst 95 % av samtliga elever ska ha deltagit i undervisningen, detta gör att målet inte har uppnåtts.

- **Nöjdhet med mobilitetstjänster:**

10. Minst 75 % av föräldrarna som fått information om projektet är nöjd med denna.
- 36 % av lärarna som har svarat på enkäten anger att de upplever att föräldrarna är nöjda med informationen som de har fått om projektet. Dessa resultat baseras på de som har svarat 4 eller 5 av 5 möjliga i enkäten.
  - 39 % av de som har svarat på enkäten svarar 3 av 5 möjliga på frågan.

Målet är inte uppnått, de flesta lärare som har svarat på enkäten har svarat att de upplever resultatet till 3 ”delvis nöjda” vilket innebär att målet inte är uppnått.

---

11. Minst 75 % av eleverna som deltagit i undervisningen är nöjd med denna.

- 59 % av lärarna har svarat att de upplever att eleverna som har fått information är nöjd med den.
- 19 % av lärarna har svarat 3 av 5 möjliga.

Målet är inte uppnått, även detta mål är inte uppnått eftersom många har angett att de upplever att eleverna är delvis nöjda. Flera lärare har under övriga kommentarer i enkäten uppgett att orsakerna till att eleverna inte har varit nöjda med informationen bland annat är att de inte i förväg har fått veta vad man kan vinna i cykeltävlingen.

- **Acceptans av erbjudandet:**

12. Minst 60 % av föräldrarna som brukar skjutsa sina barn till skolan funderar på att låta dem gå/cykla istället.

- Detta resultat har inte mätts eftersom föräldrarna inte har varit med och utvärderat arbetet. Lärarna har inte kunnat ta ställning till denna fråga.

Målet utvärderas ej, om arbetet ska fortlöpa kan det vara bra att utvärdera resultaten tillsammans med föräldrar exempelvis genom en enkät eller fokusgrupp. Detta har dock inte genomförts än vilket gör att målet inte har kunnat utvärderas.

13. Minst 7 föräldrar per skola är intresserade av ”vandrande skolbuss”.

- Detta resultat har inte mätts eftersom föräldrarna inte har varit med och utvärderat arbetet. Lärarna har inte kunnat ta ställning till denna fråga.

Målet utvärderas ej, om arbetet ska fortlöpa kan det vara bra att utvärdera resultaten tillsammans med föräldrar exempelvis genom en enkät eller fokusgrupp. Detta har dock inte genomförts än vilket gör att målet inte har kunnat utvärderas.

- **Experimentellt individuellt beteende:**

14. Minst 90 % av barnen som inte har skolskjuts har gått/cyklat till skolan någon dag under projektperioden.

- Totalt var 25 % av eleverna med i cykeltävlingen. Samtliga deltagande elever har gått/cyklat till skolan mer än hälften av dagarna under tävlingen. Snittet ligger på 32 poäng och ingen deltagande klass hade ett snitt under 20 av 40.

Målet är uppnått, om man antar att de deltagande 25 % av klasserna är representativa för alla elever har målet uppnåtts. 100 % av de deltagande eleverna som inte har skolskjuts har gått/cyklat till skolan någon dag under projektperioden.

15. Minst 1 ”vandrande skolbuss” har startats per skola.

- 4 % av lärarna som har svarat på enkäten anger att det finns vandrande skolbussar som har anordnats av föräldrar i deras klass.
- 83 % har angett 1 vilket innebär att det inte har startats någon vandrande skolbuss.

Målet är inte uppnått, av de lärare som har svarat att det har startats en vandrande skolbuss är det en lärare på en F-6 skola och en från en 7-9 skola. Detta visar en otydlighet i frågan eftersom den kan tolkas på olika sätt. Vad är egentligen en vandrande skolbuss? En förklaring till begreppet kunde ha ökat svarsfrekvensen.

16. 60 % i år 4-6 har deltagit i ”gå/cykla-kampen”.

- Av de 26 klasser som deltog i tävlingen så var totalt 16 klasser från år 4-6 (5 årskurs 4, 5 årskurs 5 och 6 klasser i årskurs 6).
- Det finns totalt 8 klasser inom årskurs 4, 8 inom årskurs 5 och 8 inom årskurs 6. Det finns således totalt 24 klasser inom årskurs 4-6.
- Detta innebär att 67 % av klasserna i årskurs 4-6 har deltagit i tävlingen (63 % av årskurs 4, 63 % av årskurs 5 och 75 % av klasserna i årskurs 6).

Målet är uppnått, totalt deltog 67 % av klasserna i årskurs 4-6 vilket innebär att målet är uppnått. Av de 8 klasser som inte deltog i tävlingen så kommer 6 klasser från Hallersruds skola. Hallersruds skola valde att inte delta i tävlingen på grund av skolans läge och det faktum att en stor del av eleverna har skolskjuts. Med detta i beaktande så var bortfallet enbart 2 klasser, alltså deltog i så fall 89 % av klasserna.

• **Nöjdhet med erbjudande:**

17. Minst 60 % av barnen som gått till skolan ska vara nöjda med detta.

- Då vi valt att rikta projektets avslutande enkät till personalen går detta mål inte att utvärdera i dagsläget. Dock är det ett ytterst intressant mål som skulle kunna följas upp i framtiden.

Målet utvärderas ej, om arbetet ska fortlöpa kan det vara bra att utvärdera resultaten tillsammans med barnen exempelvis genom en enkät eller fokusgrupp. Detta har dock inte genomförts än vilket gör att målet inte har kunnat utvärderas.

18. Minst 75 % av föräldrarna som låtit sina barn gå till skolan är nöjda med detta.

- Då vi valt att rikta projektets avslutande enkät till personalen går detta mål inte att utvärdera. Det är dock ett intressant mål att följa upp längre fram.

Målet utvärderas ej, om arbetet ska fortlöpa kan det vara bra att utvärdera resultaten tillsammans med föräldrar exempelvis genom en enkät eller fokusgrupp. Detta har dock inte genomförts än vilket gör att målet inte har kunnat utvärderas.

- **Permanent individuellt resebeteende:**

19. Minst 1 ”vandrande skolbuss” som finns kvar till VT-11.

- Detta är ingenting vi har möjlighet att mäta i samband med författandet av denna rapport, men en uppföljning av projektet skulle kunna göra ytterligare en mätning möjlig och då skulle detta värde kunna följas upp.

Målet utvärderas ej, detta på grund av att vi ännu inte passerat VT-11.

20. Minst 50 % av de barn som gick/cyklade till skolan HT-10 gör detta fortfarande VT-11.

- Detta är ingenting vi har möjlighet att mäta i samband med författandet av denna rapport, men en uppföljning av projektet skulle kunna göra ytterligare en mätning möjlig och då skulle detta värde kunna följas upp.

Målet utvärderas ej, detta på grund av att vi ännu inte passerat VT-11.

- **Systemeffekt:**

21. Minskat antal bilar vid skolorna.

- Detta är ett mycket långsiktigt mål och vi har därför valt att inte göra någon mätning av detta i samband med utvärderingen av projektet. Dock kan det i framtiden vara av värde att exempelvis i en enkät till personal och föräldrar ställa frågan om de upplever att trafiksituationen vid skolorna förbättrats eller försämrats. I andra kommuner har elever i årskurs 4-6 tillsammans med lärare räknat bilar utanför skolorna på morgnarna. Denna metod skulle i så fall kunna ge mera exakta siffror för mätning och uppföljning av målet. Man bör också tänka på att det finns viss årstidsvariation i ett sådant värde.

Målet utvärderas ej, på lång sikt kan detta dock bli intressant att utvärdera.

22. Minskade koldioxidutsläpp.

- En systemeffekt av minskat trafikflöde vid skolorna är de minskade utsläppen av koldioxid, andra växthusgaser och partiklar som både kan vara farliga för människors hälsa och för klimatet.
- Följande tabell visar en schablonberäkning över hur mycket utsläppen av koldioxid från bilar har minskat under tävlingens gång. Beräkningen baseras på de 481 elever som deltog i tävlingen och ett genomsnittligt antal resor för dessa elever. Resorna beräknas vara 1 kilometer i en bil som förbrukar 0,8 liter/mil. $481 \times 31,76 = 15\,277,3$
 $15\,277,3 \times 0,1 \times 0,8 = 1,222$
 $1,222 \times 72,56 \times 32,56 = 2\,887,5$

Totalt antal elever	481
Antal resor för perioden	31,76
Totalt antal resor	15 277,3
Snittdistans (mil)	0,1
Bränsleförbrukning (liter/mil)	0,8
Total bränsleförbrukning (m3)	1,222
Emissionsfaktor (kg CO ₂ / GJ bränsle) (för bensin)	72,56
Värmevärde (GJ / ton, m3) (för bensin)	32,56
Totalt sparat CO₂ (kg)	2 887,5

Målet är uppnått, med ovanstående beräkning som underlag så kan målet antas vara uppnått. Den visar att koldioxidutsläppen har minskat med nästan 3 ton. Detta resultat förutsätter dock att resorna som under tävlingsperioden skett till fots eller med cykel annars skulle göras med bil. Det finns dock de elever som alltid cyklar.

23. Barnens hälsa har förbättrats.

- Det finns forskning som visar att hälsan förbättras av 30 minuters aktivitet per dag. Att cykla till och från skolan innebär i regel minst 30 minuters fysisk aktivitet.
- Flera av lärarna som har svarat på enkäten upplever sina elever som glada och pigga. Man etablerar sina trafikvanor tidigt vilket gör att dessa barn kan antas fortsätta cykla som vuxna och därmed bibehålla en god hälsa.

Målet är uppnått, baserat på den forskning och de resultat som finns i övriga kommuner så kan detta mål antas vara uppnått.

24. Barnen presterar bättre i skolan.

- Det finns forskning som visar att barnen sover bättre, blir piggare och har lättare att bibehålla koncentrationsförmågan vid fysisk aktivitet. Detta innebär således att ökad fysisk aktivitet innebär att barnen presterar bättre i skolan.

Målet är uppnått, baserat på den forskning och de resultat som finns i övriga kommuner så kan detta mål antas vara uppnått. Detta mål kan dock inte utvärderas statistiskt eftersom elevernas resultat i skolan från tävlingsperioden inte är sammanställda. Vi har därmed ingen möjlighet att jämföra dessa med tidigare prestationer i skolan.

Resultat

Av totalt 24 mål baserat på SUMO: s modell så är resultaten enligt nedan:

- 10 av målen har uppnåtts (42 %).
- 7 av målen har inte uppnåtts (29 %).
- 7 av målen har ej kunnat utvärderats (29 %).

Fortsatt arbete

Projektets fortsättning är beroende av tilldelning av resurser för att genomföra arbetet. Responsen från personal och elever har varit positiv och visar att de vill ha löpande information och cykeltävlingar. Ska detta vara möjligt att genomföras behöver det dock finnas en projektbudget för framtagning och spridning av informationsmaterial, genomförande och vinster vid tävling, trafikåtgärder och arbetstid. En del av de planerade insatserna har inte kunnat genomföras eller utvärderats beroende på bristande resurser, detta gör att resultatet blir enligt ovan.

Inspiration för fortsatt arbete från liknande projekt i andra kommuner

- **Eskilstuna:** treårigt projekt finansierat av KLIMP (Naturvårdsverkets Klimatinvesteringsprogram) med nya hållplatser, cykelpool och kontroller.
- **Falun:** givande samarbete mellan olika förvaltningar och organisationer. Det kan man läsa mer om på www.falun.se/trafikparaplyet.
- **Karlstad:** genomför ett treårigt projekt under 2010-2012. Resultatet av detta projekt kan sedan vara mycket intressant att ta del av för Hammarö.
- **Lund:** intressant broschyr som bemöter argument om varför föräldrar inte vill låta sina barn cykla eller gå till skolan.
- **Sundsvall:** bra material för lärare att använda i undervisningen.
- **Ulricehamn:** trafikplanering i ett barnperspektiv. De pratar med barnen om vart de tycker att det är farligt och hur de kan lösa det tillsammans.

Förbättringsförslag från lärare som svarat på enkäten

- Många lärare hade synpunkter på hur tävlingen hanterades. Några hade velat veta vad vinsten var tidigare i förloppet, andra tyckte att priset inte var lämpligt för elever i alla åldrar inom grundskolan. Ytterligare en tyckte att tävlingen skulle kunna delas upp i tre klasser i form av F-3, 4-6 och 7-9.
- Utökade cykelkartor som visar hela Hammarö kommun med ytterområden.
- Det behövs samma information till alla elever av exempelvis en föreläsare.

Förbättringsförslag från styrgruppen

- Utökade resurser för att kunna genomföra alla insatser på alla enheter.
- Förstärka styrgruppen med kompetens från elevhälsoteamet, rektorsgruppen, de fackliga lärarorganisationerna osv. för att ytterligare förankra och förbättra spridningseffekterna av projektarbetet.
- Inkludera arbetet i den ordinarie undervisningen för långsiktiga vanor.

Mer information

Mer information om SUMO finns på Trafikverkets hemsida på nedanstående länk:

- <http://publikationswebbutik.vv.se/shopping/ShowItem.aspx?id=4160>

Information om liknande arbete i andra kommuner finns på följande länkar:

- **Eskilstuna:**
http://eskilstuna.se/templates/Page_102266.aspx
- **Falun:**
<http://www.falun.se/www/falun/gkt/paraply.nsf/doc/F2C303849CE23BB0C1256E5F004CABB7>
- **Göteborgs stad:**
<http://www.trafikforlivet.nu/>
- **Huddinge kommun:**
<http://www.huddinge.se/Naturochmiljo/Hallbart-resande/Saker-skolvag/>
- **Härryda:**
<http://www.harryda.se/barnochutbildning/grundskola/grundskola1216ar/landvetterskolan/tidigare delen/gaellercykladitillskolan.4.75ce29a911db931e6080008266.html>
- **Jönköping:**
<http://www.jonkoping.se/toppmeny/omkommunen/verksamhetochorganisation/forvaltningar/stadsbyggnadskontoret/utvecklingochtrafik/trafik/tmstrafikochmiljomedvetenskap.4.2b4859e01219ab2411e800010403.html>
- **Karlstad:**
[http://www.karlstad.se/apps/symfoni/karlstad/karlstad.nsf/\(\\$All\)/A694483D46AE0CF2C125774900373D25](http://www.karlstad.se/apps/symfoni/karlstad/karlstad.nsf/($All)/A694483D46AE0CF2C125774900373D25)
- **Lund:**
<http://www.lund.se/Gator--trafik/LundaMats---hallbara-transporter/>
- **Nybro:**
http://www.nybro.se/templates/Page_10379.aspx
- **Nynäshamn:**
<http://www.nynashamn.se/Kommunen/Trafik-och-vagar/Sakra-skolvagar.html>
- **Sundsvall:**
<http://www.sundsvall.se/gatortrafikochresor/restillochisundsvall/gaellercykladitillskolan.4.52462c8f12407e038e58000453.html>
- **Ulricehamn:**
http://www.ulricehamn.se/upload/miljo_bygg/agenda_21/miljomal/cykel23.pdf

---

Andra intressanta sidor som vi har använt som stöd i projektbeskrivningen:

- **Örebro Universitet:**
<http://www.oru.se/NCFF/Vara-omraden/Ga-och-cykla-till-skolan/>
- **NTF:**
<http://www.ntf.se/konsument/trafikmiljo/default.asp?RecID=16625>
- **International walk to school:**
<http://www.iwalktoschool.org/>
- **Helsinborgs dagblad:**
<http://hd.se/angelholm/2009/09/18/elevhaelsan-laet-barnen-gaa-eller/>
- **Föräldraalliansen:**
<http://www.foraldraalliansen.nu/teman/skolbuss.html>
- **Umeå regionen:**
<http://www.smartaresor.nu/static/sv/82/>
- **Vestmanlands Läns Tidning**
<http://vlt.se/asikter/debatt/1.551519-ga-till-skolan-for-miljons-och-motionens-skull>
- **Malmö högskola:**
http://idrottsvetenskap.se/cvpages/ericsson_ingegerd/ingegerd.ericsson.html

Pressklipp

1. Inslag i Sveriges Radio P4 Värmland den 12 november 2010:
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=93&artikel=4176310>
2. Artikel i Värmlands Folkblad den 13 november 2010:
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=93&artikel=4176310>
3. Kommuntidningen Hammaren nummer 4/2010, sida 12:
http://issuu.com/katado/docs/hammaren_4_2010_low?mode=embed&layout=http%3A%2F%2Fskin.issuu.com%2Fv%2Fcolor%2Flayout.xml&backgroundColor=002e75&showFlipBtn=true
4. Nyhet på www.hammaro.se den 12 november 2010:
<http://www.hammaro.se/Nyheter/Bildningsforvaltningen/Grattis-till-vinnarna-i-cykeltavlingen/>

(Håll ner Ctrl-knappen på tangentbordet och klicka på en länk för att öppna den).